

1 Úvod

Druhé vydání Fiskálního výhledu přináší projekci hospodaření vládního sektoru do roku 2010, která je založena na návrhu státního rozpočtu na rok 2008 a jeho střednědobém výhledu na roky 2009 a 2010. Hlavní událostí, která ovlivňuje výhled hospodaření vládního sektoru, je schválení zákona o stabilizaci veřejných rozpočtů. Publikace se omezuje na analýzu fiskálních dopadů schválených opatření.

Na rozdíl od prvního čísla již současné vydání Fiskálního výhledu neobsahuje detailní popis používaných metodik a další vysvětlující boxy. Zájemce o tyto informace odkazujeme buď na první vydání z dubna 2007, nebo na stálou přílohu, která vysvětluje rozdíly v metodikách a další pojmy a je společně s publikací k dispozici v elektronické podobě na internetových stránkách MF.

Obsah publikace se rozrůstá o kapitulu mezinárodní srovnání, kde jsou prezentovány informace o saldu a dluhu sektoru vládních institucí v zemích EU.

Tématem tohoto vydání je problematika státních záruk. Jedná se o první díl plánované série témat, která podají informaci o nepřímých závazcích veřejných financí ČR. Přestože potenciální riziko spojené s realizací státních záruk se od 90. let podstatně snížilo, stále znamená pro veřejné finance nezanedbatelnou zátěž. Dalšími oblastmi nepřímých závazků, které se chystáme zmapovat, budou hospodaření transformačních institucí a dlouhodobé závazky vyplývající z očekávaných negativních fiskálních důsledků stárnutí populace.

1.1 Makroekonomický vývoj

ČR se v současné době nachází v příznivé makroekonomické situaci. Hrubý domácí produkt ve stálých cenách roste od roku 2005 tempem přes 6 %. Výkon české ekonomiky se nachází nad úrovní potenciálního produktu. V horizontu výhledu se předpokládá uzavření kladné produkční mezery okolo roku 2010, a tedy přibližování reálného HDP jeho potenciálu. Očekávaný růst HDP v horizontu výhledu neklesne pod 5 %.

V této fázi cyklu je reálný růst HDP tažen zejména výdaji na konečné domácí užití. S uzavíráním produkční mezery se opět bude zvyšovat příspěvek zahraničního obchodu na úkor domácí poptávky. Změny daňových sazeb přijaté v rámci opatření ke stabilizaci veřejných rozpočtů podpoří investiční aktivity. Tvorbu hrubého fixního kapitálu podpoří také infrastrukturní investice spolufinancované z evropských fondů. Naproti tomu úsporné chování vlády by se mělo odrazit v poklesu reálné spotřeby vlády o cca 0,5 % ročně. Tento trend nezmění ani výdaje spojené s předsednictvím EU v roce 2009.

V roce 2008 bude růst spotřeby domácností limitován reformními opatřeními. Snížení daně z příjmu fyzických osob bude mít menší rozsah než restrikce sociálních transferů, navíc dojde k jednorázovému zvýšení inflace. V časovém horizontu výhledu by měly výdaje domácností růst podproporcionálně k vývoji HDP.

Přechod směnných relací do kladných hodnot zrychluje i růst implicitního deflátoru HDP. Tempo růstu nominálního HDP bude z 9,6 % v roce 2007 zpomalovat k úrovni okolo 7,5 % v roce 2010.

Inflace se dlouhodobě pohybuje pod inflačním cílem ČNB. V roce 2008 výhled počítá se skokovým zvýšením míry inflace v důsledku zvýšení nepřímých daní. Zpevňující kurz koruny by však měl být zárukou nízkoinflačního vývoje v dalších letech.

V důsledku pokračujícího ekonomického růstu klesá míra nezaměstnanosti (MPSV) a i v dalších letech předpokládáme její postupný pokles až k úrovni 5,5 %. Kromě cyklických efektů by se postupně měly projevit i strukturální změny na trhu práce směřující k větší motivaci k práci. Ty jsou determinovány kroky ke stabilizaci veřejných financí a na ně navazujícími změnami ve výplatě sociálních dávek. Spíše než problémy s nezaměstnaností očekáváme, že nedostatek pracovních sil bude limitujícím faktorem ekonomického růstu. Problém nevyřeší ani zvýšené zaměstnávání pracovníků ze zahraničí.

Deficit běžného účtu platební bilance se bude nadále snižovat, růst přebytku obchodní bilance převáží nad poklesem bilance výnosů. Růst vývozu a substituce dovozů nově vybudovanými kapacitami převýší nad repatriacemi zisku z těchto investic.

Tabulka 1-1: Hlavní makroekonomické indikátory

		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
						Predikce	Predikce	Výhled	Výhled
Hrubý domácí produkt	(mld. Kč, b.c.)	2 577	2 815	2 988	3 232	3 529	3 821	4 110	4 421
	(růst v %, s.c.)	3,6	4,6	6,5	6,4	5,9	5,0	5,1	5,3
Spotřeba domácností	(růst v %, s.c.)	6,0	3,0	2,5	4,4	6,5	4,2	4,6	4,2
Spotřeba vlády	(růst v %, s.c.)	7,1	-3,1	2,3	1,1	-0,6	-0,4	-0,3	-0,5
Tvorba hrubého fixního kapitálu	(růst v %, s.c.)	0,4	3,9	2,3	7,6	6,0	9,0	7,8	7,2
Příspěvek zahr. obch. k růstu HDP	(proc. b., s.c.)	-0,6	1,3	4,8	1,0	-0,1	-0,1	1,0	1,5
Deflátor HDP	(růst v %)	0,9	4,5	-0,2	1,1	3,5	3,1	2,3	2,2
Průměrná míra inflace	(v %)	0,1	2,8	1,9	2,5	2,3	3,8	2,2	2,0
Zaměstnanost (VŠPS)	(růst v %)	-0,7	-0,6	1,2	1,3	1,5	1,1	0,5	0,2
Míra nezaměstnanosti (MPSV)	(průměr v %)	.	9,2	9,0	8,1	6,7	5,9	5,6	5,5
Objem mezd a platů	(růst v %, b.c.)	6,0	6,3	6,8	7,4	9,1	7,4	7,1	7,0
Podíl BÚ na HDP	(v %)	-6,2	-5,2	-1,6	-3,1	-2,8	-2,5	-1,7	-1,0

1.2 Záměry fiskální politiky

Fiskální politika bude v roce 2008 a v horizontu střednědobého výhledu do roku 2010 vedena zejména snahou o redukci deficitu vládního sektoru. Schválený střednědobý výhled státního rozpočtu navíc počítá se zahájením restrukturalizace vládních výdajů od mandatorních k nenárokovým a s pokračováním přesunu daňového zatížení od zdanění práce a právnických osob k nepřímým daním.

Fiskální výhled zahrnuje očekávané dopady schváleného souhrnu opatření ke stabilizaci veřejných financí. Projekce naopak nepočítá s dosud neschválenými reformními opatřeními. Nejdůležitější vliv na nastavení fiskální politiky budou mít následující kroky:

- Dodržení fiskálních cílů stanovených jako podíl salda vládního sektoru (v metodice ESA 95) na HDP ve výši -3,0 % v roce 2008, -2,6 % v roce 2009 a -2,3 % v roce 2010.
- Provedení úprav v oblasti zdanění, které přinesou pokles daňové kvóty mezi roky 2006 a 2010 o zhruba 3 p.b. HDP. Dojde ke snížení daní z příjmů a majetkových daní, které bude částečně kompenzováno zvýšením snížené sazby daně z přidané hodnoty, sazeb spotřebních daní a zavedením ekologických daní.
- Změny v oblasti sociálních dávek a sociálního a zdravotního pojištění, které ve svém souhrnu povedou ke snížení salda vládního sektoru v jednotlivých letech o zhruba 0,6 až 0,7 % HDP. Zvýšení adresnosti a efektivnosti sociálního systému by současně mělo podpořit motivaci k ekonomické aktivitě a omezit neefektivní využívání či zneužívání sociálního systému a zdravotnictví.

- Zpomalení nárůstu objemu mezd a platů ve veřejné správě, které by kromě rozpočtových úspor mělo zvýšit tlak na efektivnost státní správy. Odpovídajícího nárůstu průměrné mzdy by mělo být dosaženo prostřednictvím snižování počtu zaměstnanců. Pozitivní dopad na saldo by se měl v čase zvyšovat až na 0,3 % HDP.
- Další opatření, která restrukturalizují výdajovou stranu a částečně posilují financování výdajových priorit, zejména infrastrukturních investic.

Kompletní bilanci dopadů aktivních rozpočtových opatření přináší Tabulka 3-5.

Nastavení fiskální politiky bude v roce 2008 restriktivní. Negativní fiskální impulz se projeví zejména zpomalením tempa růstu disponibilního důchodu domácností a v důsledku toho nižším růstem konečné spotřeby domácností. Rovněž spotřeba vlády se bude zvyšovat velmi pomalu.

Ve střednědobém horizontu předpokládáme, že převáží pozitivní dopady reformy na potenciální růst. Vedle snížení daňového zatížení práce a podnikání by hlavním přínosem mělo být zvýšení motivace k ekonomické aktivitě, které by mělo pomoci řešit současný negativní trend poklesu míry ekonomické aktivity.

Tabulka 1-2: Nastavení fiskální politiky (ESA 95, % HDP)

	2006 <i>Předběžně</i>	2007 <i>Predikce</i>	2008 <i>Výhled</i>	2009 <i>Výhled</i>	2010 <i>Výhled</i>
Saldo vládního sektoru	-2,9	-3,4	-2,9	-2,6	-2,3
Cyklická složka salda	0,2	0,3	0,2	0,1	0,0
Jednorázové a ostatní přechodné operace	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Strukturální saldo	-3,0	-3,7	-3,1	-2,7	-2,3
Fiskální úsilí ¹⁾	-0,7	-0,8	0,6	0,5	0,4

¹⁾ Fiskální úsilí je definováno jako meziroční změna strukturálního salda.

Vzhledem k poměrně rozsáhlým legislativním změnám ovlivňujícím příjmovou i výdajovou stranu hospodaření vládního sektoru je fiskální výhled zatížen zvýšenou mírou nejistoty.